

EUROPOS SOCIALINĖ CHARTIJA (PATAISYTA)

Preambulė

Vyriausybės, šios Chartijos signatarų, bendros Europos Tarybos narų,

atsižvelgdamos tai, jog Europos Tarybos tikslas yra siekti didesni savo narių vienybės, kad būtų apsaugoti ir gyvendinti idealai bei principai, kurie yra bendras jų paveldas, taip pat prisidėti prie ekonominės ir socialinės pažangos, ypač išlaikant ir toliau gyvendinant žmogaus teises ir pagrindines laisves,

atsižvelgdamos tai, kad 1950 metų lapkričio 4 dieną Romoje pasirašytoje Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje ir jos papildomuose protokoluose Europos Tarybos valstybės narės susitarė garantuoti savo gyventojams šiuose dokumentuose apibrėžtas pilietines bei politines teises ir laisves,

atsižvelgdamos tai, kad 1961 metų spalio 18 dieną Turine pasirašyti pateiktoje Europos socialinėje chartijoje ir jos papildomuose protokoluose Europos Tarybos valstybės narės, siekdamos pagerinti savo gyventojų gyvenimo lygį ir pakelti socialinę gerovę, susitarė garantuoti savo gyventojams šiuose dokumentuose apibrėžtas socialines teises,

prisimindamos, kad 1990 metų lapkričio 5 dieną Romoje vykusioje Ministrų konferencijoje, skirtoje žmogaus teisėms, buvo pabrėžtas poreikis, viena vertus, išsaugoti nedalom vis žmogaus teisių – pilietinių, politinių, ekonominių, socialinių, kultūrinių – pobūdį ir, antra vertus, suteikti Europos socialinei chartijai naują impulsą,

pasiryžusios, vykdydamos 1991 metų spalio 21–22 dienomis Turine vykusios Ministrų konferencijos nutarimus, atnaujinti ir pritaikyti šios Chartijos materialią turinį, kad būtų atsižvelgta pirmiausia esminius socialinius pokyčius, vykusius nuo tada, kai buvo priimtas jos tekstas,

pripažindamos teisių, kurias garantuoja Chartija su pataisomis ir 1988 metų Papildomasis protokolai, taip pat naujų teisių tvirtinimo pataisytoje Chartijoje, kuri palaipsniui turėtų pakeisti Europos socialinę chartiją, pranašumus,

susitarė :

I DALIS

Šalys pripažįsta, kad jų visomis tinkamomis nacionalinėmis ir tarptautinėmis priemonėmis vykdytinų politikos tikslas yra sudaryti sąlygas, kuriomis būtų galima veiksmingai gyvendinti šias teises ir principus:

1. Kiekvienas žmogus privalo turėti galimybę savo laisvai pasirinktu darbu užsidirbti pragyvenimui.
2. Visi darbuotojai turi teisę tinkamas darbo sąlygas.
3. Visi darbuotojai turi teisę saugias ir sveikas darbo sąlygas.
4. Visi darbuotojai turi teisę teisingam atlyginimui, garantuojant normalų pajamų ir šeimos gyvenimo lygį.
5. Visi darbuotojai ir darbdaviai, siekdami apsaugoti savo ekonominius ir socialinius interesus, turi teisę laisvai jungtis nacionalines ir tarptautines organizacijas.
6. Visi darbuotojai ir darbdaviai turi teisę kolektyvines derybas.
7. Vaikai ir paaugliai turi teisę būti apsauginami nuo žalos, kylančios iš fizinio ir moralinio pavojų.
8. Dirbantios moterys nėštumo metu turi teisę specialiai apsaugai.
9. Kiekvienas žmogus turi teisę gauti atitinkamas profesinio orientavimo paslaugas, padedančias jam pasirinkti profesiją, kuri atitiktų jo asmeninius sugebėjimus ir interesus.
10. Kiekvienas žmogus turi teisę tinkamas profesinio rengimosi sąlygas.
11. Kiekvienas žmogus turi teisę naudotis visomis priemonėmis, leidžiančiomis pasiekti aukštesnį lygį, koks tik galima, sveikatingumo lygį.
12. Visi darbuotojai ir jų išlaikytiniai turi teisę socialiniam apsaugui.
13. Kiekvienas asmuo, neturintis pakankamai išteklių, turi teisę socialiniam paramai ir medicinos pagalbai.
14. Kiekvienas žmogus turi teisę naudotis socialinių paslaugų tarnybų paslaugomis.
15. Nėgalieji turi teisę savarankiškumui, socialinei integracijai ir dalyvavimui visuomenės gyvenime.
16. Šeima, kaip pagrindinis visuomenės lūžis, siekiant užtikrinti jos visapusišką vystymąsi, turi teisę atitinkamam socialiniam, teisiniam ir ekonominiam apsaugui.
17. Vaikai ir paaugliai turi teisę atitinkamam socialiniam, teisiniam ir ekonominiam apsaugui.
18. Kiekvienos šalies piliečiai kiekvienos kitos šalies teritorijoje turi teisę dirbti bet kur mokamą darbą tokiomis sąlygomis, kaip ir pastarosios šalies piliečiai, atsižvelgiant aplinkybes, kuriose taikomi dėl pagrindinio ekonominio ir socialinio priežasties.
19. Darbuotojai migrantai, kurie yra vienos iš šalių piliečiai, ir jų šeimos turi teisę apsaugai ir paramai kiekvienos kitos šalies teritorijoje.
20. Visi darbuotojai turi teisę lygias galimybes ir vienodą padėtį darbo ir profesijos reikalais nediskriminuojant dėl lyties.
21. Darbuotojai turi teisę informacijai ir konsultacijoms.
22. Darbuotojai turi teisę dalyvauti nustatant ir gerinant darbo sąlygas bei darbo aplinką.
23. Pagyvenę žmonės turi teisę socialiniam apsaugui.
24. Visi darbuotojai turi teisę apsaugai darbo sutarties nutraukimo atveju.
25. Visi darbuotojai turi teisę ginti savo reikalavimus į darbdavio bankroto atveju.
26. Visi darbuotojai turi teisę orumui darbe.
27. Visi pareigai turintys asmenys, kurie dirba arba nori sidarbinti, turi teisę būti daryti nediskriminuojami ir, kiek tai manoma, jų darbas bei pareigos šeimai neturi vienas kitam prieštarauti.
28. Darbuotojų atstovai monse turi teisę apsaugai nuo priešiško veiksmo ir turėti turėti atitinkamas sąlygas savo funkcijoms atlikti.
29. Visi darbuotojai turi teisę informacijai ir konsultacijoms grupinio atleidimo atvejais.
30. Kiekvienas žmogus turi teisę apsaugai nuo skurdo ir socialinės atskirties.
31. Kiekvienas žmogus turi teisę būti.

II DALIS

Šalys sipareigoja, kaip numatyta III dalyje, laikyti joms privalomais šiuose straipsniuose ir punktuose išdėstytus sipareigojimus.

1 straipsnis. Teisė darbui

Siekdamos užtikrinti, kad būtų veiksmingai gyvendinta teisė darbui, Šalys sipareigoja:

1. Vienu iš pagrindinių savo tikslų ir pareigų laikyti kuo didesnio ir pastovesnio užimtumo siekimą ir išlaikymą, kad ateityje būtų pasiektas visiškas užimtumas.
2. Veiksmingai ginti darbuotojų teisę savo laisvai pasirinktu darbu užsidirbti pragyvenimui.
3. Sukurti tarnybas, teikiančias visiems darbuotojams nemokamas paslaugas sidarbinimo reikalais, arba palaikyti jų veiklą.
4. Organizuoti arba skatinti atitinkamą profesinį orientavimą, rengimą ir perkvalifikavimą.

2 straipsnis. Teisė tinkamas darbo sąlygas

Siekdamos užtikrinti, kad būtų veiksmingai gyvendinta teisė tinkamas darbo sąlygas, Šalys sipareigoja:

1. Nustatyti priimtinas darbo dienas ir darbo savaitės laiką ir palaipsniui trumpinti darbo savaitę tiek, kiek leidžia darbo našumo padidėjimas ir kiti su tuo susiję veiksniai.
2. Nustatyti oficialias mokamas švenčių dienas.
3. Nustatyti ne mažiau kaip keturi savaitės kasmetines mokamas atostogas.
4. Pašalinti riziką esant pavojingoms arba kenksmingoms sveikatai darbo sąlygoms, o ten, kur tokios rizikos ne manoma pašalinti arba reikiamai sumažinti, sutrumpinti tokios rizikos darbuotojų darbo dieną arba suteikti jiems papildomas mokamas atostogas.
5. Garantuoti kartą per savaitę poilsio laiką, kuris, jei manoma, turi sutapti su diena, kuri pagal tradiciją ar paprotį toje šalyje ar regione laikoma poilsio diena.
7. Garantuoti, kad kiek galima greičiau ir jokių būdu ne vėliau kaip per du mėnesius nuo įėjimo į darbą dienos darbuotojai būtų raštu informuojami svarbiausiais sutarties arba darbo santykių klausimais.
8. Garantuoti, kad naktinį darbą dirbantys darbuotojai galėtų naudotis priemonėmis, numatytomis atsižvelgiant į šio darbo išskirtinumą.

3 straipsnis. Teisė sveikatai ir saugiai darbo sąlygoms

Siekdamos užtikrinti, kad būtų veiksmingai gyvendinta teisė sveikatai ir saugiai darbo sąlygoms, konsultuodamosi su darbdaviais ir darbuotojų organizacijomis, Šalys sipareigoja:

1. Rengti, gyvendinti ir nuolat tobulinti nuosekli valstybės politiką darbo saugos, profesinės sveikatos ir darbo aplinkos srityje. Pagrindinis šios politikos tikslas yra gerinti darbo saugą, sveikatos sąlygas ir užkirsti kelią nelaimingiems atsitikimams bei traumoms darbo metu, susijusioms su darbu arba tapusioms darbo padariniu, visų pirma šalinant su darbo aplinka susijusias rizikas priežastis.
2. Priimti norminius aktus dėl darbo saugos ir sveikatos sąlygų.
3. Įmesti priemones, kad būtų laikomasi tokių norminių aktų, organizuojant jų vykdymo kontrolę.
4. Skatinti visiems darbuotojams prieinamą profesinės sveikatos tarnybą, kuri svarbiausios funkcijos būtų prevencija ir konsultavimas, laipsniškai plėtojama.

4 straipsnis. Teis teising atlyginim

Siekdamos užtikrinti, kad b t veiksmingai gyvendinta teis teising atlyginim už darb , Šalys sipareigoja:

1. Pripažinti darbuotoj teis tok atlyginim , kuris garantuot jiems ir j šeimoms normal gyvenimo lyg .
2. Pripažinti darbuotoj teis padidint darbo užmokest už viršvalandžius, atsižvelgiant išimtis kai kuriais ypatingais atvejais.
3. Pripažinti vyr ir moter teis vienod atlyginim už vienodos vert s darb .
4. Pripažinti vis darbuotoj teis tinkam išankstinio pranešimo apie atleidim iš darbo laik .
5. Leisti atskaitymus iš darbo užmokes io tiktai laikantis toki s lyg ir tokio dydžio, kuriuos numato vidaus statymai ar kiti teis s aktai, arba nustato kolektyvin s sutartys ar arbitražo sprendimai.

gyvendinti šias teises siekiama tvirtinant jas laisvai sudaromomis kolektyvin mis sutartimis, statymo nustatytu darbo užmokes io reguliavimo mechanizmu arba kitomis priemon mis, atitinkan iomis vidaus s lygas.

5 straipsnis. Teis jungtis organizacijas

Siekdamos užtikrinti arba skatinti darbuotoj ir darbdavi laisv kurti vietines, nacionalines ar tarptautines organizacijas savo ekonominiams ar socialiniams interesams ginti ir stoti šias organizacijas, Šalys sipareigoja savo nacionalin s teis s normomis nevaržyti šios laisv s arba j netaikyti taip, kad j varžyt . Koku mastu šiame straipsnyje numatomos garantijos turi b ti taikomos policijai, nustato vidaus statymai arba kiti teis s aktai. Princip , kuriuo vadovaujamas taikant šias garantijas kariškiams, ir mast , kuriuo jos yra taikomos šios kategorijos asmenims, taip pat nustato vidaus statymai ar kiti teis s aktai.

6 straipsnis. Teis kolektyvines derybas

Siekdamos užtikrinti, kad b t veiksmingai gyvendinta teis kolektyvines derybas, Šalys sipareigoja:

1. Skatinti rengti bendras darbuotoj ir darbdavi konsultacijas.
2. Skatinti, kai yra b tina ir tikslinga, sukurti savanorišk deryb tarp darbdavi arba darbdavi organizacij ir darbuotoj organizacij mechanizm siekiant kolektyvin mis sutartimis reguliuoti darbo santykius ir darbo s lygas.
3. Skatinti sukurti ir panaudoti atitinkam taikinimo ir savanoriško arbitražo mechanizm darbo gin ams spr sti.

Ir pripaž sta:

4. Darbuotoj ir darbdavi teis veikti kolektyviai kilus interes konfliktams, taip pat teis streikuoti, laikantis sipareigojim pagal anks iau sudarytas kolektyvines sutartis.

7 straipsnis. Vaik ir paaugli teis apsaug

Siekdamos užtikrinti, kad b t veiksmingai gyvendinta vaik ir paaugli teis apsaug , Šalys sipareigoja:

1. Nustatyti, kad minimalus pri mimo darb amžius b t 15 met , išskyrus tuos atvejus, kai vaikai dirba lengv darb , nekenkiant j sveikatai, dorovei ar mokymuisi.

2. Nustatyti, kad minimalus priimam j tam tikrus darbus, kurie yra laikomi pavojingais ir kenksmingais sveikatai, amžius b t 18 met .
3. Nustatyti, kad asmenys, kuriems tebegalioja privalomas mokymas, neb t darbinami tokiose srityse, kur jie netur t galimyb s s kmingai mokytis.
4. Nustatyti, kad asmenims iki 18 met amžiaus darbo laikas b t sutrumpintas atsižvelgiant j vystymosi ir ypa j profesinio pasirengimo poreikius.
5. Pripažinti jaun darbuotoj ir mokini teis teising darbo užmokest ar kitas atitinkamas išmokas.
6. Nustatyti, kad laikas, kur paaugliai darbdavio sutikimu per prastin darbo dien sugaišta profesiniam pasirengimui, b t laikomas darbo dienos dalimi.
7. Nustatyti, kad dirbantys asmenys iki 18 met amžiaus tur t teis ne mažiau kaip 4 savai i kasmetines mokamas atostogas.
8. Nustatyti, kad asmenys iki 18 met amžiaus neb t skiriami dirbti naktinio darbo, išskyrus tam tikrus darbus, kuriuos nustato vidaus statymai ar kiti teis s aktai.
9. Nustatyti, kad asmenys iki 18 met amžiaus, dirbantys darbus, kuriuos nustato vidaus statymai ar kiti teis s aktai, reguliariai tikrint si sveikat .
10. Užtikrinti ypating apsaug nuo vaikams ir paaugliams išskylan i fizini ir moralini pavoj , o ypa nuo t , kurie tiesiogiai ar netiesiogiai yra susij su j darbu.

8 straipsnis. Dirban i moter teis motinyst s apsaug

Siekdamos užtikrinti, kad b t veiksmingai gyvendinta dirban i moter teis motinyst s apsaug , Šalys sipareigoja:

1. Suteikti moterims prieš gimdym ir po jo mokamas, ne trumpesnes kaip 14 savai i bendros trukm s atostogas, arba pakankamas socialinio draudimo išmokas arba išmokas iš valstyb s fond tokioms atostogoms.
2. Laikyti neteis tu dalyku tai, kad darbdavys iš anksto sp ja moter d l atleidimo laikotarpiu nuo tada, kai ji savo darbdaviui praneša, jog yra n š ia, iki motinyst s atostog pabaigos, arba sp ja j apie atleidim tokiu metu, kai to sp jimo laikas baigiasi toki atostog metu.
3. Užtikrinti, kad savo k dikius žindan ioms motinoms darbo metu b t suteikiamos tam reikalingos pertraukos.
4. Reglamentuoti n š i , neseniai gimdžiusi ir žindan i moter skyrim naktiniam darbui.
5. Uždrausti skirti n š ias, neseniai gimdžiusias ir žindan ias moteris dirbti požeminius kasybos darbus ir, jei reikia, visus kitus darbus, kurie netinkami joms d l to, kad yra pavojingi, kenksmingi sveikatai arba sunk s, ir imtis reikiam priemoni apsaugoti toki moter teis darb .

9 straipsnis. Teis profesin orientavim

Siekdamos užtikrinti, kad b t veiksmingai gyvendinta teis profesin orientavim , Šalys sipareigoja teikti arba prireikus skatinti paslaugas, kurios pad t visiems asmenims, skaitant ne galuosius, spr sti problemas, susijusias su profesijos pasirinkimu ir jos gijimu, tinkamai atsižvelgiant j individualias savybes ir poži r galimyb gyti profesij . Ši pagalba turi b ti teikiama nemokamai tiek paaugliams, skaitant moksleivius, tiek suaugusiesiems.

10 straipsnis. Teisė profesiniam rengimui

Siekdamos užtikrinti, kad būtų veiksmingai gyvendinta teisė profesiniam rengimui, Šalyssipareigoja:

1. Teikti arba prireikus skatinti visus asmenis, skaitant ne galuosius, techninį ir profesinį rengimą konsultuojantis su darbdaviu ir darbuotojų organizacijomis ir, atsižvelgiant tik individualius gabumus, sudaryti galimybes gyti aukštesnį techninį ir universitetinį išsilavinimą.
2. Kurti arba patvirtinti mokinių rengimo sistemas ir imtis kitų nuolatinių priemonių parengti vaikus ir merginas vairioms specialybėms.
3. Sudaryti arba prireikus padėti sudaryti:
 - a) tinkamas ir nesunkiai prieinamas suaugusių darbuotojų mokymo sąlygas;
 - b) specialias galimybes suaugusiems darbuotojams perkvalifikuoti, kai tai reikalinga dėl technikos pažangos arba naujų tendencijų užimtumo srityje.
4. Teikti arba prireikus remti specialias priemones ilgai nedirbusiems žmonėms perkvalifikuoti ir reintegruoti.
5. Skatinti, kad būtų maksimaliai naudojamos galimybės, kurias teikia atitinkamos priemonės, tokios kaip:
 - a) visoki rinkliavų ar mokesčių sumažinimas arba panaikinimas;
 - b) finansinės paramos atitinkamais atvejais suteikimas;
 - c) darbdavio prašymu laiko, sugaišto darbo metu papildomam profesiniam rengimui, traukimas normalios darbo dienos laikui;
 - d) mokinių ir kitų jaunų darbuotojų rengimo sistemos efektyvumo užtikrinimas atitinkamomis kontrolinėmis priemonėmis konsultuojantis su darbuotojų ir darbdavių organizacijomis ir apskritai atitinkama jaunų darbuotojų interesų apsauga.

11 straipsnis. Teisė sveikatos apsaugai

Siekdamos užtikrinti, kad būtų veiksmingai gyvendinta teisė sveikatos apsaugai, Šalyssipareigoja tiesiogiai ar bendradarbiaudamos su valstybinėmis ar privačiomis organizacijomis imtis reikiamų priemonių, skirtų, be kita ko:

1. Kiek manoma šalinti prastos sveikatos priežastims.
2. Konsultacijoms teikti ir rėpintis švietimo priemonėmis, kuriomis propaguojama sveika gyvensena bei skatinama asmeninė atsakomybė už savo sveikatą.
3. Kiek manoma užkirsti keli epideminėms, endeminėms ir kitoms ligoms, taip pat nelaimingiems atsitikimams.

12 straipsnis. Teisė socialiniam apsaugai

Siekdamos užtikrinti, kad būtų veiksmingai gyvendinta teisė socialiniam apsaugai, Šalyssipareigoja:

1. Sukurti arba toliau išlaikyti socialinę apsaugos sistemą.
2. Išlaikyti tinkamo lygio socialinę apsaugos sistemą – bent tokio, kuris yra būtinas Europos socialinę apsaugos kodeksui ratifikuoti.
3. Stengtis, kad socialinė apsaugos sistema nuolat tobulėtų, pasiekt aukštesnį lygį.
4. Imtis priemonių sudarant atitinkamus dvišalius ar daugiašalius susitarimus ar kitais būdais ir laikantis tokiuose susitarimuose nustatytų sąlygų, kad būtų užtikrintas:
 - a) vienodas kitų šalių piliečių ir jų pačių piliečių naudojimasis teisėmis socialiniam apsaugai,

skaitant pagal socialin s apsaugos statymus teikiam lengvat išlaikym nepriklausomai nuo asmen , kurie naudojami teise socialin apsaug , kilnojimosi Šali teritorijose;

- b) teisi socialin apsaug suteikimas, išlaikymas ir atnaujinimas tokiomis priemon mis kaip draudimo laikotarpio ar darbo stažo, gyto pagal kiekvienos Šalies statymus, susumavimas.

13 straipsnis. Teis socialin param ir medicinos pagalb

Siekdamos užtikrinti, kad b t veiksmingai gyvendinta teis socialin param ir medicinos pagalb , Šalys sipareigoja:

1. Užtikrinti, kad kiekvienas asmuo, kuris neturi pakankamai l š pragyvenimui ir kuris negali gauti toki l š savo pastangomis ar iš kit šaltini , ypa iš socialin s apsaugos sistemos, gaut reikiam param , o susirg s – prieži r , b tin pagal jo sveikatos b kl .
2. Užtikrinti, kad asmenims, kurie gauna toki pagalb , d l šios priežasties neb t ribojamos politin s ir socialin s teis s.
3. Imtis priemoni , kad kiekvienas žmogus gal t gauti iš atitinkam valstybini ar priva i tarnyb toki konsultacij ir asmenin pagalb , kokios gali prireikti, kad b t galima išvengti jo paties ar šeimos nepritekliaus, pašalinti j ar palengvinti.
4. Taikyti teis tai esantiems j teritorijose kit Šali pilie iams šio straipsnio 1, 2 ir 3 punktuose nurodytas nuostatas tokiomis pat kaip ir savo pilie iams s lygomis pagal sipareigojimus, kurie yra apibr žti 1953 met gruodžio 11 dien Paryžiuje pasirašytoje Europos socialin s paramos ir medicinos pagalbos konvencijoje.

14 straipsnis. Teis naudotis socialin s r pybos tarnyb paslaugomis

Siekdamos užtikrinti, kad b t veiksmingai gyvendinta teis naudotis socialin s r pybos tarnyb paslaugomis, Šalys sipareigoja:

1. Remti arba steigti tarnybas, kurios tam tikrais socialin s veiklos b dais prisid t tiek prie pavieni asmen , tiek prie visuomen s grupi vystymosi bei gerov s k limo ir pad t jiems prisitaikyti prie socialin s aplinkos.
2. Skatinti pavienius asmenis ir savanoriškas ar kitas organizacijas prisid ti prie toki tarnyb steigimo ir j veiklos palaikymo.

15 straipsnis. Ne gali j teis savarankiškum ,socialin integracij ir dalyvavim visuomen s gyvenime

Siekdamos užtikrinti, kad b t veiksmingai gyvendinta ne gali asmen , nepaisant amžiaus ir negalios pob džio bei kilm s, teis savarankiškum , socialin integracij ir dalyvavim visuomen s gyvenime, Šalys sipareigoja, vis pirma:

1. Imtis reikiam priemoni , kad b t užtikrintas ne gali asmen konsultavimas, mokymas ir profesinis rengimas, kur tai manoma, bendr staig sistemoje, o jei n ra toki galimybi – naudojantis specializuot valstybini ar priva i staig pagalba.
2. Pad ti jiems sidarbinti naudojantis visomis priemon mis, kurios skatint darbdavius priimti ir aprinti darbu ne galiuosius prastoje darbo aplinkoje arba pritaikyti darbo s lygas prie ne gali j poreiki , arba, jeigu tai ne manoma d l ne galumo pob džio, nustatant arba sukuriant užimtumo garantijas pagal ne galumo laipsn . Tam tikrais atvejais gyvendinant tokias priemones gali reik ti specializuot institucij ir pagalbos tarnyb paramos.
3. Remti j visišk socialin integracij ir dalyvavim visuomen s gyvenime, ypa naudojant

priemonės, skaitant techninį rangą, kurios padeda veikti bendravimo bei judėjimo klijais ir sudaro sąlygas, kad jiems būtų prieinamas transportas, būstas, kultūrinė veikla bei laisvalaikis.

16 straipsnis. Šeimos teisė socialinė, teisinė ir ekonominė apsauga

Siekdamos užtikrinti būtiną sąlygų visapusiškam šeimos, kaip pagrindinės visuomenės lėklės, vystymuisi, Šalys sipareigoja prisidėti prie šeimos gyvenimo ekonominės, teisinės ir socialinės apsaugos tokiomis priemonėmis kaip socialinė ir šeimos pašalpos, palanki valstybės mokesčių politika, šeimos aprūpinimas būstu, lengvatos jaunavedžiams ir kitomis reikiamomis priemonėmis.

17 straipsnis. Vaikų ir paauglių teisė socialinė, teisinė ir ekonominė apsauga

Siekdamos užtikrinti, kad būtų veiksmingai gyvendinta vaikų ir paauglių teisė augti aplinkoje, kuri skatina visapusišką jų asmenybės ir fizinę bei protinę gali vystymąsi, Šalys sipareigoja tiesiogiai arba bendradarbiaudamos su viešosiomis ir privačiomis organizacijomis imtis visų tinkamų ir reikiamų priemonių, kuriomis siekiama:

1. a) užtikrinti, kad vaikai ir paaugliai, atsižvelgiant į jų teises ir pareigas, turėtų reikalingą priežiūrą ir pagalbą, būtų tinkamai mokomi ir lavinami, ypač nustatant tokiems tikslams tinkamą institucijų bei tarnybų steigimą ir palaikymą;
b) apsaugoti vaikus ir paauglius nuo apleidimo, smurto ir išnaudojimo;
c) teikti valstybės apsaugą ir specialią pagalbą vaikams ir paaugliams, laikinai arba visiškai netekusiems savo šeimos paramos.
2. Suteikti vaikams ir paaugliams nemokamą pradinį bei vidurinį išsilavinimą ir skatinti juos tvarkingai lankyti mokyklą.

18 straipsnis. Teisė dirbti mokamą darbą kitose šalių teritorijose

Siekdamos užtikrinti, kad būtų veiksmingai gyvendinta teisė dirbti mokamą darbą kiekvienos kitos šalies teritorijoje, Šalys sipareigoja:

1. Taikyti galiojančias taisykles vadovaudamosi liberalumo dvasia.
2. Supaprastinti esamus formalumus ir sumažinti ar panaikinti žyminius mokesčius arba kitas rinkliavas, kurias moka darbuotojai užsieniečiai ar jų darbdaviai.
3. Individualiai ar kolektyviai liberalizuoti taisykles, reglamentuojančias darbuotojų užsieniečių darbą.

Ir pripažįsta:

4. Savo piliečių teisę išvykti iš savo šalies, kad galėtų dirbti mokamą darbą kitose šalių teritorijose.

19 straipsnis. Darbuotojų migrantų ir jų šeimų teisė apsaugai ir paramai

Siekdamos užtikrinti, kad būtų veiksmingai gyvendinta darbuotojų migrantų ir jų šeimų teisė apsaugai ir paramai kiekvienos kitos šalies teritorijoje, Šalys sipareigoja:

1. Padėti sukurti arba paremti veiklą atitinkamose tarnybose, teikiančią reikiamą ir nemokamą paslaugą, kurios padėtų tokiems darbuotojams visų pirma gauti tikslią informaciją, ir imtis visų reikiamų priemonių, kiek leidžia vidaus statymai ir kiti teisės aktai, prieš klaidinamą propagandą emigracijos ir imigracijos klausimais.
2. Imtis atitinkamų į jurisdikcijai priklausančių priemonių, kurios palengvintų tokių darbuotojų

ir j šeim išvykim , persik lim ir pri mim , ir pagal savo jurisdikcij suteikti reikiamas paslaugas sveikatos, medicininio aptarnavimo srityje bei sudaryti geras higienos s lygas persik limo metu.

3. Prireikus skatinti valstybini ir priva i socialini tarnyb bendradarbiavim emigracijos ir imigracijos šalyse.
4. Garantuoti tokiems darbuotojams, teis tai esantiems j teritorijose, kai tokias sritis reglamentuoja statymai ar kiti teis s aktai arba kontroliuoja administracin s tarnybos, ne mažiau palanki pad t už t , kuria naudojasi j pa i pilie iai šiose srityse:
 - a) atlyginimo ir kit darbinimo bei darbo s lyg ;
 - b) naryst s profesin se s jungose ir naudojimosi kolektyvini deryb teikiamais pranašumais;
 - c) b sto.
5. Garantuoti tokiems darbuotojams, teis tai esantiems j teritorijose, ne mažiau palanki pad t už t , kuria naudojasi j pa i pilie iai mokes i , rinkliav ar draudimo mok , kuriuos moka dirbantys asmenys, atžvilgiu.
6. Kiek manoma pad ti susijungti darbuotojo užsienie io, kuriam leista sikurti toje teritorijoje, šeimai.
7. Garantuoti tokiems darbuotojams, teis tai esantiems j teritorijose, pad t , ne mažiau palanki už t , kuria naudojasi j pa i pilie iai, šiame straipsnyje pamin t klausim teisminio nagrin jimo atžvilgiu.
8. Garantuoti tokiems darbuotojams, teis tai gyvenantiems j teritorijoje, kad jie nebus išsi sti, išskyrus atvejus, kai jie kelia gr sm nacionaliniam saugumui arba daro žal visuomen s interesams ar dorovei.
9. Leisti tokiems darbuotojams, neviršijant teis t dydži , pervesti tiek savo uždarbio ir santaup , kiek jie pageidauja.
10. Taikyti šiame straipsnyje numatyt apsaug ir param savarankiškai dirbantiems migrantams, kai tokios priemon s taikytinos šios kategorijos darbuotojams.
11. Skatinti darbuotojus migrantus ir j šeim narius bei jiems pad ti mokytis priiman iosios valstyb s nacionalin s kalbos, o jeigu toki kalb yra kelios – vienos iš t kalb .
12. Kiek manoma skatinti darbuotoj migrant vaikus ir jiems pad ti mokytis migrant gimtosios kalbos.

20 straipsnis. Teis lygias galimybes ir vienod pad t darbo ir profesijos reikalais nediskriminuojant d l lyties

Siekdamos užtikrinti, kad b t veiksmingai gyvendinta teis lygias galimybes ir vienod pad t darbo ir profesijos reikalais nediskriminuojant d l lyties, Šalys sipareigoja pripažinti t teis ir imtis reikiam priemoni , kad užtikrint arba skatint j gyvendinti šiose srityse:

- a) darbo prieinamumo, apsaugos nuo atleidimo iš darbo ir perk limo darbe;
- b) profesinio orientavimo, rengimo, perkvalifikavimo ir prisitaikymo;
- c) sidarbinimo ir darbo s lyg , skaitant atlyginim už darb ;
- d) karjeros, skaitant paaugštinim darbe.

21 straipsnis. Teis informacij ir konsultacij

Siekdamos užtikrinti, kad b t veiksmingai gyvendinta darbuotoj teis gauti informacij ir konsultacij mon je, Šalys sipareigoja imtis tam tikr priemoni ar remti jas, kad darbuotojai ar j atstovai pagal vidaus statymus ar praktik :

- a) b t nuolat ar tam tikrais laikotarpiais ir jiems suprantamai informuojami apie mon s,

kurioje jie dirba, ekonomin bei finansin b kl , susitarus, kad tam tikra informacija, kurios atskleidimas pakenkt monei, gali b ti neteikiama arba viešai neskelbtina; ir

- b) b t laiku konsultuojami apie numatomus sprendimus, kurie gal t tur ti esmin tak darbuotoj interesams, ypa apie tuos sprendimus, kurie gali gerokai paveikti užimtum mon je.

22 straipsnis. Teis dalyvauti nustatant ir gerinant darbo s lygas bei darbo aplink

Siekdamos užtikrinti, kad b t veiksmingai gyvendinta darbuotoj teis dalyvauti nustatant ir gerinant darbo s lygas bei darbo aplink mon je, Šalys sipareigoja imtis priemoni ar remti jas, kad darbuotojai ar j atstovai pagal vidaus statymus ir praktik dalyvaut :

- a) nustatant ir gerinant darbo s lygas, darbo organizavim ir darbo aplink ;
- b) ginant sveikat ir saug mon je;
- c) organizuojant socialines ir socialines kult rines paslaugas ir s lygas mon je;
- d) kontroliuojant, kaip laikomasi šioje srityje galiojan i normini akt .

23 straipsnis. Pagyvenusi žmoni teis socialin apsaug

Siekdamos užtikrinti, kad b t veiksmingai gyvendinta pagyvenusi žmoni teis socialin apsaug , Šalys sipareigoja tiek tiesiogiai, tiek bendradarbiaudamos su viešosiomis ar priva iomis organizacijomis imtis atitinkam priemoni arba remti jas, ypa t , kuriomis:

- sudaromos s lygos pagyvenusiems žmon ms kuo ilgiau b ti naudingais visuomen s nariais šiais b dais:
 - a) skiriant pakankamai l š , leidžian i jiems normaliai gyventi ir aktyviai dalyvauti visuomen s, socialiniame ir kult riniame gyvenime;
 - b) teikiant informacij apie paslaugas ir lengvatas, kurios numatytos pagyvenusiems žmon ms, ir apie j galimybes naudotis jomis;
- sudaromos s lygos pagyvenusiems žmon ms laisvai pasirinkti gyvenimo b d ir gyventi nepriklausomiems jiems prastoje aplinkoje tiek, kiek jie nor s ir gal s, šiais b dais:
 - a) apr pinant juos gyvenamuoju plotu, atitinkan iu j poreikius ir sveikatos b kl , arba teikiant pakankam param j b stui tinkamai pertvarkyti;
 - b) teikiant medicinos prieži r ir paslaugas atsižvelgiant j sveikatos b kl ;
- garantuojama staigose gyvenantiems pagyvenusiems žmon ms atitinkama globa, kartu gerbiant j asmenin gyvenim , ir dalyvavimas priimant sprendimus d l j gyvenimo s lyg šiose staigose.

24 straipsnis. Teis apsaug darbo sutarties nutraukimo atveju

Siekdamos užtikrinti, kad b t veiksmingai gyvendinta darbuotoj teis apsaug darbo sutarties nutraukimo atveju, Šalys pripaž sta, jog:

- a) visi darbuotojai turi teis , kad j darbo sutartis neb t nutraukta be svarbi priežas i , nesusijusi su j sugeb jimais ar elgesiu arba pagr st mon s, staigos ar tarnybos veiklos reikalavimais;
- b) darbuotojai, kuri darbo sutartis buvo nutraukta be svarbios priežasties, turi teis atitinkam kompensacij arba kitus tinkamus atlyginimo b dus.

Šiuo tikslu Šalys sipareigoja užtikrinti, kad darbuotojai, kurie mano, jog j darbo sutartis buvo nutraukta be svarbios priežasties, tur t teis kreiptis nešališk institucij .

25 straipsnis. Darbuotoj teis savo reikalavim gynam darbdavio bankroto atveju

Siekdamos užtikrinti, kad b t veiksmingai gyvendinta darbuotoj teis savo reikalavim gynam darbdavio bankroto atveju, Šalys sipareigoja užtikrinti, kad darbuotoj reikalavimus, susijusius su darbo sutartimis arba darbo santykiais, užtikrint garantin institucija arba b t numatyta kita veiksminga gynimo forma.

26 straipsnis. Teis orum darbe

Siekdamos užtikrinti, kad b t veiksmingai gyvendinta darbuotoj teis orum darbe, Šalys, konsultuodamosi su darbdavi ir darbuotoj organizacijomis, sipareigoja:

1. Skatinti jautrum ir informuotum , padedan ius užkirsti keli seksualiniam priekabiavimui darbe arba kitaip susijusiam su darbu, ir imtis vis reikiam priemoni , kad darbuotojai b t apsaugoti nuo tokio elgesio.
2. Skatinti jautrum ir informuotum , padedan ius užkirsti keli nuolatiniam smerktiniams ar aiškiai neigiamiems ir žeidžiamiems veiksams, nukreiptiems prieš pavienius darbuotojus darbe ar kitaip susijusiems su darbu, ir imtis vis reikiam priemoni , kad darbuotojai b t apsaugoti nuo tokio elgesio.

27 straipsnis. Pareig šeimai turin i darbuotoj teis lygias galimybes ir vienod pad t

Siekdamos užtikrinti, kad b t veiksmingai gyvendinta pareig šeimai turin i darbuotoj vyr ir moter teis lygias galimybes ir vienod pad t tarp j ir kit darbuotoj , Šalys sipareigoja:

1. Imtis reikiam priemoni , kurios leist :
 - a) pareig šeimai turintiems darbuotojams sidarbinti ir dirbti, taip pat gr žti darb po pertraukos, kurios priežastis buvo tokios pareigos, skaitant priemones, susijusias su profesiniu konsultavimu ir mokymu;
 - b) atsižvelgti j darbo s lyg ir socialin s apsaugos poreikius;
 - c) pl toti arba remti valstybinės ir priva ias paslaugas, ypa dienin s globos ir kitas vaik prieži ros paslaugas.
2. Suteikti galimyb bet kuriam iš t v , pasibaigus n štumo ir gimdymo atostogoms, gauti atostogas vaiko prieži rai, kuri trukm ir s lygos nustatomos remiantis vidaus statymais, kolektyvin mis sutartimis ar praktika.
3. Užtikrinti, kad pareigos šeimai netapt svarbia priežastimi nutraukti darbo sutart .

28 straipsnis. Darbuotoj atstov teis apsaug mon je ir jiems palanki s lyg sudarym

Siekdamos užtikrinti, kad b t veiksmingai gyvendinta darbuotoj atstov teis vykdyti savo funkcijas, Šalys sipareigoja užtikrinti, kad mon je:

- a) jie naudot si veiksminga apsauga nuo priešiššk veiksm , skaitant atleidim iš darbo, d l j statuso arba j , kaip darbuotoj atstov , veiklos mon je;
- b) jiems b t sudarytos reikiamos s lygos, kurios leist greitai ir efektyviai vykdyti savo funkcijas, atsižvelgiant darbo santyki sistem šalyje bei atitinkamos mon s reikmes, dyd ir galimybes.

29 straipsnis. Teis informacij ir konsultacijas, kai atliekamos grupinio atleidimo proced ros

Siekdamos užtikrinti, kad b t s kmingai gyvendinta darbuotoj teis informacij ir konsultacijas grupinio atleidimo atveju, Šalys sipareigoja užtikrinti, kad darbdaviai iš anksto informuot ir konsultuot darbuotoj atstovus d l b d ir priemoni , kurios pad t išvengti

grupini atleidim , juos riboti arba sušvelninti toki atleidim padarinius, pavyzdžiui, kartu taikant socialines priemones, ypa tas, kuriomis siekiama atitinkam darbuotoj darbinimo kitose darbo vietose arba perkvalifikavimo.

30 straipsnis. Teis apsaug nuo skurdo ir socialin s atskirties

Siekdamos užtikrinti, kad b t veiksmingai gyvendinta teis apsaug nuo skurdo ir socialin s atskirties, Šalys sipareigoja:

- a) laikydamosi visuotinai priimtino ir suderinto poži rio, imtis priemoni ir pl sti veiksmingas galimybes, kad darbas, b stas, mokymas, išsilavinimas, kult ra, socialin ir medicinos pagalba b t prieinami skurdo ir socialin s atskirties s lygomis gyvenantiems asmenims bei j šeimoms arba tiems, kuriems gresia pavojus patekti toki pad t ;
- b) perži r ti šias priemones, kad prireikus jos b t pertvarkytos.

31 straipsnis. Teis b st

Siekdamos užtikrinti, kad b t veiksmingai gyvendinta teis b st , Šalys sipareigoja imtis priemoni , skirt :

1. Remti galimybes tur ti atitinkamo standarto b st .
2. Neleisti plisti benamystei ir j mažinti, kol palaipsniui ji bus panaikinta.
3. Padaryti b sto kain prieinam tiems, kurie neturi pakankamai l š .

III DALIS

A straipsnis. sipareigojimai

1. Atsižvelgiant toliau išd styto B straipsnio nuostatas kiekviena Šalis sipareigoja:
 - a) laikyti šios Chartijos I dal tiksl , kuri ji sieks visomis tinkamomis priemon mis, deklaracija, kaip pažym ta tos dalies žanginiame punkte;
 - b) laikytis ne mažiau kaip šeši iš ši devyni šios Chartijos II dalies straipsni : 1, 5, 6, 7, 12, 13, 16, 19 ir 20;
 - c) dar laikytis Chartijos II dalies straipsni arba numeruot punkt , kuriuos ji gali pasirinkti, tik bendras straipsni arba numeruot punkt , kuri sipareigojama laikytis, skai ius turi b ti ne mažesnis kaip 16 straipsni arba 63 numeruoti punktai.
2. Apie straipsnius arba punktus, pasirinktus pagal šio straipsnio 1 punkto b ir c papunk ius, Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui pranešama atiduodant saugoti ratifikavimo, pri mimo ar patvirtinimo dokument .
3. Kiekviena Šalis gali kada nors v liau Generaliniam Sekretoriui pranešti, kad ji sipareigoja laikytis šios Chartijos II dalies kurio nors straipsnio arba numeruoto punkto, jos dar nepriimto pagal šio straipsnio 1 punkto s lygas. Tokie v liau prisiimti sipareigojimai yra laikomi Chartijos ratifikavimo, pri mimo ar patvirtinimo sudedam ja dalimi ir sigalioja pirm j m nesio dien pra jus m nesiui nuo tokio pranešimo gavimo dienos.
4. Kiekviena Šalis naudojasi tokia darbo inspekcijos sistema, kuri atitinka nacionalines s lygas.

B straipsnis. S sajos su Europos socialine chartija ir su 1988 met Papildomuoju protokolu

1. Jokia Europos socialin s chartijos Susitarian ioji Šalis arba 1988 met geguž s 5 dienos Papildomojo protokolo Šalis negali ratifikuoti, priimti arba patvirtinti šios Chartijos, jeigu ji

ne sipareigoja laikytis bent jau nuostat , atitinkan i Europos socialin s chartijos ir, kai reikia, Papildomojo protokolo nuostatas, kuri ji buvo sipareigojusi laikytis.

2. sipareigojimo laikytis kurios nors šios Chartijos nuostatos nuo ši sipareigojim sigaliojimo dienos atitinkamoje Šalyje padarinys yra tas, kad tokia šalis nustoja taikyti atitinkam Europos socialin s chartijos arba, kai reikia, 1988 met Papildomojo protokolo nuostat , jei atitinkama Šalis buvo prisi mus i sipareigojimus pagal pirm j dokument arba pagal abu šiuos dokumentus.

IV DALIS

C straipsnis. Šioje Chartijoje numatyt sipareigojim gyvendinimo kontrol

Šioje Chartijoje numatyt teisini sipareigojim gyvendinimo kontrol vykdoma tomis pa iomis priemon mis kaip ir Europos socialin s chartijos.

D straipsnis. Kolektyviniai skundai

1. Europos socialin s chartijos Papildomojo protokolo nuostatos, nustatan ios kolektyvini skund sistem , yra taikomos min t protokol ratifikavusioms valstyb ms pagal šioje Chartijoje išvardytus sipareigojimus.
2. Kiekviena valstyb , neprisi mus i sipareigojim pagal Europos socialin s chartijos Papildom j protokol , nustatant kolektyvini skund sistem , gali deponuodama ratifikavimo, pri mimo ar patvirtinimo dokument arba kada nors v liau Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui pranešti, kad ji sutinka d l savo sipareigojim pagal ši Chartij kontrol s min tame protokole nustatyta tvarka.

V DALIS

E straipsnis. Nediskriminavimas

Naudojimasis šioje Chartijoje tvirtintomis teis mis yra garantuojamas nediskriminuojant d l ras s, odos spalvos, lyties, kalbos, religijos, politini ar kitoki sitikinim , nacionalin s ar socialin s kilm s, sveikatos b kl s, priklausymo nacionalinei mažumai, gimimo ar kitokios pad ties.

F straipsnis. Nukrypimai nuo sipareigojim karo ar nepaprastosios pad ties metu

1. Kilus karui ar susidarius nepaprastajai pad iai, d l kurios iškilo gr sm tautos išlikimui, kiekviena Šalis gali imtis priemoni , kuriomis nukrypstama nuo sipareigojim pagal ši Chartij , kiek tai reikalinga d l kritiškos pad ties, jei tokios priemon s neprieštarauja kitiems jos sipareigojimams pagal tarptautin teis .
2. Kiekviena Šalis, pasinaudojusi šia nukrypimo nuo sipareigojim teise, priimtinais terminais Europos Tarybos Generalin Sekretori išsamiai informuoja, koki priemoni imtasi ir d l koki priežas i . Ji taip pat Generalin Sekretori informuoja, kai šios priemon s yra nutraukiamos ir anks iau priimtos Chartijos nuostatos v l visiškai vykdomos.

G straipsnis. Apribojimai

1. I dalyje išdėstyti teis ir principai veiksmingas taikymas ir II dalyje numatytas praktinis įgyvendinimas negali būti varžomas ar ribojamas, išskyrus apribojimus, kuriuos nustato statymas ir kurie yra būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitas teises ir laisves arba viešąjį tvarką, nacionalinį saugumą, žmonėms sveikatą ar dorovą.
2. Apribojimai, kurie šioje Chartijoje numatyti, joje išdėstyti teisėms irsipareigojimams, neturi būti taikomi siekiant koki nors kitą tikslą, išskyrus numatytuosius.

H straipsnis. Chartijos sąsaja su vidaus statymais ir tarptautiniais susitarimais

Šios Chartijos nuostatos neprieštarauja vidaus teisės nuostatomis ar nuostatomis koki nors dvišaliu ar daugiašaliu sutarimu, konvencijai ar susitarimui, kurie jau galioja ar gali sigalioti ir pagal kuriuos apsaugomiems asmenims yra taikomas didesnis palankumas.

I straipsnis. Prisiimt sipareigojim gyvendinimas

1. Nepažeidžiant šios Chartijos II dalies 1–31 straipsniuose numatytą gyvendinimo būdą, atitinkamos šio straipsnio nuostatos yra gyvendinamos:
 - a) statymais ar kitais norminiais aktais;
 - b) sutartimis tarp darbdavių ar darbdavių organizacijų ir darbuotojų organizacijų;
 - c) derinant abu aukščiau nurodytus būdus; arba
 - d) kitomis tinkamomis priemonėmis.
2. Pripažįstama, kad sipareigojimui pagal šios Chartijos II dalies 2 straipsnio 1, 2, 3, 4, 5 ir 7 punktus, 7 straipsnio 4, 6 ir 7 punktus, 10 straipsnio 1, 2, 3 ir 5 punktus, 21 ir 22 straipsnių nuostatas yra veiksmingai laikomasi, jeigu pagal šio straipsnio 1 punktą šios nuostatos yra taikomos didelei atitinkam darbuotojų daugumai.

J straipsnis. Pataisos

1. Kiekviena kurios nors Šalies arba Vyriausybės komiteto siūloma šios Chartijos I ir II dalių pataisa, kuria siekiama išplėsti šioje Chartijoje garantuojamas teises, ir kiekviena III–VI dalių pataisa yra perduodama Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui, o Generalinis Sekretorius ją persiunčia šios Chartijos Šalims.
2. Kiekvieną pataisą, pateiktą pagal ankstesniojo punkto nuostatas, svarsto Vyriausybės komitetas, kuris, pasikonsultavęs su Parlamentine asamblėja, perduoda priimtą tekstą tvirtinti Ministrų komitetui. Kai tekstą patvirtina Ministrų komitetas, jis yra perduodamas Šalims.
3. Kiekviena šios Chartijos I ir II dalių pataisa jį pripažinusioje Šalyje sigalioja pirmąjį mesio dieną pradžiai nuo tos dienos, kai trys Šalys yra pranešusios Generaliniam Sekretoriui, kad jos pripažino šią pataisą.
Kiekvienoje kitoje Šalyje, kuri pataisą pripažįsta vėliau, ji sigalioja pirmąjį mesio dieną pradžiai nuo tos dienos, kai ta Šalis Generaliniam Sekretoriui pranešė apie jos pripažinimą.
4. Kiekviena šios Chartijos III ir IV dalių pataisa sigalioja pirmąjį mesio dieną pradžiai nuo tos dienos, kai visos Šalys Generaliniam Sekretoriui pranešė apie pataisų pripažinimą.

VIDALIS

K straipsnis. Pasirašymas, ratifikavimas ir sigaliojimas

1. Ši Chartij gali pasirašyti Europos Tarybos valstyb s nar s. Ji turi b ti ratifikuota, priimta arba patvirtinta. Ratifikavimo, pri mimo ar tvirtinimo dokumentai yra atiduodami saugoti Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui.
2. Ši Chartija sigalioja pirm j m nesio dien pra jus m nesiui nuo tos dienos, kai trys Europos Tarybos valstyb s nar s pagal ankstesn j punkt sipareigojo laikytis šios Chartijos.
3. Kiekvienai Europos Tarybos valstybei narei, sipareigojusiai laikytis šios Chartijos, ji sigalioja pirm j m nesio dien pra jus m nesiui nuo tos dienos, kai buvo atiduotas saugoti ratifikavimo, pri mimo ar patvirtinimo dokumentas.

L straipsnis. Taikymas teritorijoms

1. Ši Chartija yra taikoma kiekvienos Šalies metropolijos teritorijai. Kiekviena signatar , pasirašydama ar atiduodama saugoti ratifikavimo, pri mimo ar patvirtinimo dokument , gali pareiškime Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui nurodyti teritorij , kuri šiam tikslui yra laikoma jos metropolijos teritorija.
2. Kiekviena signatar , pasirašydama ar atiduodama saugoti ratifikavimo, pri mimo ar patvirtinimo dokument arba kada nors v liau, gali pareiškime Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui pareikšti, kad visa Chartija arba jos dalys taikomos min tame pareiškime nurodytai nemetropolinei teritorijai ar teritorijoms, už kuri tarptautinius santykius ji atsako ar už kurias ji prisiima tarptautin atsakomyb . Pareiškime ji nurodo šios Chartijos II dalies straipsnius ir punktus, kuriuos laiko privalomais pareiškime nurodytoms teritorijoms.
3. Chartija sigalioja min tame pareiškime nurodytoje teritorijoje ar teritorijose pirm j m nesio dien pra jus m nesiui nuo tos dienos, kai Generalinis Sekretorius gavo tok pareiškim .
4. Kiekviena Šalis gali kada nors v liau pranešime Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui pranešti, kad vienoje ar daugiau teritorij , kuriose ši Chartija jau taikoma pagal šio straipsnio 2 punkt , ji sipareigoja laikytis t straipsni ar numeruot punkt , kuri ji dar n ra pri musi tai teritorijai ar toms teritorijoms. Tokie v liau prisiimti sipareigojimai laikomi ankstesnio pareiškimo d l atitinkamos teritorijos sudedam ja dalimi ir taip pat sigalioja pirm j m nesio dien pra jus m nesiui nuo tos dienos, kai Generalinis sekretorius gavo tok pareiškim .

M straipsnis. Denonsavimas

1. Kiekviena Šalis gali denonsuoti ši Chartij tiktai pra jus penkeriems metams nuo datos, kai Chartija jai sigaliojo, arba pra jus kiekvienam paskesniam dvej met laikotarpiui, ir visuomet pra jus šešiams m nesiams po to, kai apie tai buvo pranešta Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui, kuris atitinkamai informuoja kitas Šalis.
2. Kiekviena Šalis gali pagal nuostatas, išd stytas ankstesniame punkte, denonsuoti kiekvien Chartijos II dalies straipsn arba punkt , kuriuos ji yra pri musi, jeigu toki straipsni ar punkt nebus mažiau kaip 16 pirmuoju atveju ir 63 antruoju atveju, ir š straipsni ar punkt skai i , kaip ir anks iau, eis šios Šalies atsirinkti straipsniai iš t , kurie yra specialiai pamin ti A straipsnio 1 punkto b papunktyje.
3. Kiekviena Šalis gali denonsuoti ši Chartij arba kur nors Chartijos II dalies straipsn ar punkt pagal šio straipsnio 1 punkte apibr žtas s lygas kiekvienai teritorijai, kuriai min ta Chartija yra taikoma remiantis pareiškimu, padarytu pagal L straipsnio 2 punkt .

N straipsnis. Priedas

Šios Chartijos priedas yra jos sudedamoji dalis.

O straipsnis. Pranešimai

Europos Tarybos Generalinis Sekretorius Europos Tarybos valstybės narėms ir Tarptautinio darbo biuro generaliniam direktoriui praneša apie:

- a) kiekvieną pasirašymą ;
- b) kiekvieno ratifikavimo, priėmimo ar patvirtinimo dokumento atidavimą saugoti;
- c) kiekvieną šios Chartijos sigaliojimą datą pagal K straipsnį ;
- d) kiekvieną pareiškimą , gautą pagal A straipsnio 2 ir 3 punktus, D straipsnio 1 ir 2 punktus, F straipsnio 2 punktą ir L straipsnio 1, 2, 3 ir 4 punktus;
- e) kiekvieną pataisą pagal J straipsnį ;
- f) kiekvieną denonsavimą pagal M straipsnį ;
- g) kiekvieną kitą dokumentą , pareiškimą ar pranešimą , susijusį su šia Chartija.

Tai patvirtindami, toliau nurodyti tinkamai galioti asmenys pasirašo šią Chartiją .

Sudaryta 1996 metų gegužės 3 dieną Strasbure anglų ir prancūzų kalbomis. Abu tekstai yra vienodai autentiški ir sudaro vieną egzempliorių , kuris saugomas Europos Tarybos archyvuose. Europos Tarybos Generalinis Sekretorius patvirtintas kopijas perduoda kiekvienai Europos Tarybos valstybei narei ir Tarptautinio darbo biuro generaliniam direktoriui.

PATAISYTOS EUROPOS SOCIALINĖS CHARTIJOS PRIEDAS

Pataisytos Europos socialinės chartijos taikymo sritis jos apsaugomiems asmenims

1. Nepažeidžiant 12 straipsnio 4 punkto ir 13 straipsnio 4 punkto prie asmenų , kuriems taikomi 1–17 ir 20–31 straipsniai, užsieniečiai priskiriami tik tada, kai jie yra kiti Šalies piliečiai, teis taikyti gyvenantys ar nuolatos dirbantys atitinkamos Šalies teritorijoje, susitarus, kad šie straipsniai turi būti aiškinami pagal 18 ir 19 straipsnių nuostatas.
Šis aiškinimas neturi trukdyti kuriai nors iš Šalies sudaryti panašias sąlygas kitiems asmenims.
2. Kiekviena Šalis pagal galimybes, apibūdintiems 1951 metų liepos 28 dieną Ženevoje pasirašytoje Konvencijoje dalyvavusių statuso bei 1967 metų sausio 31 dienos Protokole dalyvavusių statuso ir teis taikyti gyvenantiems jos teritorijoje, suteikia kuo palankesnę padėtį ir visada ne mažiau palanki už numatytą pagal sipareigojimus, kuriuos kiekviena Šalis yra prisiėmusi pagal minėtą Konvenciją ir pagal kitus galiojančius tarptautinius susitarimus, kurie taikomi tokiems pagal galimybes.
3. Kiekviena Šalis asmenims bei pilietybės, apibūdintiems 1954 metų rugsėjo 28 dieną Niujorke pasirašytoje Konvencijoje dalyvavusių statuso ir teis taikyti gyvenantiems jos teritorijoje, suteikia kuo palankesnę padėtį ir visada ne mažiau palanki už numatytą pagal sipareigojimus, kuriuos kiekviena Šalis yra prisiėmusi pagal minėtą Konvenciją ir pagal kitus galiojančius tarptautinius susitarimus, kurie taikomi tokiems asmenims bei pilietybės.

I dalies 18 punktas ir II dalies 18 straipsnio 1 punktas

Susitariama, kad šios nuostatos netaikomos važiavimui Šali teritorij ir nepažeidžia 1955 met gruodžio 13 dien Paryžiuje pasirašytos Europos konvencijos d l apsigyvenimo nuostat .

II dalis

1 straipsnio 2 punktas

Ši nuostata neturi b ti aiškinama kaip draudimas ar leidimas profesin ms s jungoms tur ti kokias nors išlyg ar praktikos garantijas.

2 straipsnio 6 punktas

Šalys gali numatyti, kad ši nuostata netaikoma:

- a) darbuotojams, kuri sutarties arba darbo santyki bendra trukm ne ilgesn kaip vienas m nuo ir/arba darbo savait ne ilgesn kaip 8 valandos;
- b) kai sutartis arba darbo santykiai yra atsitiktiniai ir/arba išskirtiniai, jei tokiais atvejais nuostata netaikoma d l objektyvi priežas i .

3 straipsnio 4 punktas

Susitariama, kad taikant ši nuostat ši tarnyb organizavim , funkcijas ir s lygas, pagal kurias jos teikia paslaugas, nustato vidaus statymai arba kiti teis s aktai, kolektyvin s sutartys ir kitos priemon s, atitinkan ios nacionalines s lygas.

4 straipsnio 4 punktas

Ši nuostata neturi b ti aiškinama kaip draudžianti nedelsiant atleisti už rimt nusižengim .

4 straipsnio 5 punktas

Susitariama, kad Šalis gali prisiimti sipareigojim pagal š punkt , jeigu vidaus statymai ar kiti teis s aktai, kolektyvin s sutartys arba arbitražo sprendimai neleidžia, kad b t atskaitoma iš didel s daugumos darbuotoj darbo užmokes io, išskyrus asmenis, kuriems tai netaikoma.

6 straipsnio 4 punktas

Susitariama, kad kiekviena Šalis, jei reikia, gali statymu reglamentuoti naudojim si teise streikuoti, jeigu kiekvienas tvirtintas šios teis s apribojimas gali b ti pateisintas pagal G straipsnio nuostatas.

7 straipsnio 2 punktas

Ši nuostata nedraudžia Šalims savo statymuose numatyti, kad paaugliai, neturintys minimalaus nustatyto amžiaus, gali dirbti tokius darbus, kurie neišvengiamai reikalingi j profesiniam rengimui, jeigu tokie darbai yra dirbami laikantis s lyg , nustatyt kompetentingos institucijos, ir imantis priemoni ši paaugli sveikatai bei darbo saugai užtikrinti.

7 straipsnio 8 punktą

Susitariama, kad Šalis gali priimti sipareigojimą pagal šį punktą, jeigu ji šį sipareigojimą gyvendina, statymu nustatydamas, kad dauguma asmenų iki 18 metų amžiaus nebus skiriami dirbti naktinio darbo.

8 straipsnio 2 punktą

Ši nuostata neturi būti aiškinama kaip reiškianti absoliutų draudimą. Išimtis galima daryti, pavyzdžiui, tokiais atvejais:

- a) jeigu dirbanti moteris padaro pražangą, dėl kurios gali būti nutraukti darbo santykiai;
- b) jeigu nutraukiama atitinkamos monos veikla;
- c) jeigu baigiasi darbo sutartyje numatytas laikotarpis.

12 straipsnio 4 punktą

Žodžiai „ir laikantis tokiuose susitarimuose nustatytąs lyg“ šio punkto žangoje, be kita ko, reiškia, jog dėl išmokų, kurios mokamos nepriklausomai nuo jokių draudimų mokų, Šalis gali reikalauti, kad iki tokios išmokų gavimo kitos šalies piliečiai jos teritorijoje gyventi nustatytą laiką.

13 straipsnio 4 punktą

Vyriausybės, kurios nėra Europos konvencijos dėl socialinės paramos ir medicinos pagalbos dalyvės, gali ratifikuoti Chartiją pagal šį punktą, jeigu jos garantuoja kitai šaliai piliečiųs lygas, atitinkančias minėtąs Konvencijos nuostatas.

16 straipsnis

Susitariama, kad pagal šią nuostatą teikiama apsauga yra taikoma ir nepilnomis šeimoms.

17 straipsnis

Susitariama, kad ši nuostata taikoma visiems asmenims, jaunesniems nei 18 metų, nebent pagal taikomus statymus vaikai anksčiau tampa pilnameisiais, nepažeidžiant kitų konkrečių Chartijos, ypač 7 straipsnio, nuostatų.

Tai nereiškia sipareigojimo nustatyti privalomą švietimą iki aukščiau nurodyto amžiaus.

19 straipsnio 6 punktą

Šioje nuostatoje terminas „darbuotojo užsienio šeima“ suprantamas bent jau kaip darbuotojo sutuoktinis ir nevedę vaikai, kai šie priimančiojoje valstybėje yra laikomi nepilnameisiais ir yra darbuotojo migranto išlaikomi.

20 straipsnis

1. Susitariama, kad socialinės apsaugos dalykai, taip pat kitos nuostatos, susijusios su bedarbio išmoka, senatvės pensija ar maitintojo netekties išmoka, gali ne būti šio straipsnio taikymo srities.

2. Remiantis šiuo straipsniu nuostatos dėl moterų apsaugos, ypač dėl štumo, gimdymo laikotarpio ir po gimdymo, nėra laikomos diskriminacija.
3. Šis straipsnis nedraudžia imtis konkrečių priemonių *de facto* nelygybei pašalinti.
4. Profesinė veikla, kuri dėl savo pobūdžio ar vertimosi jomis su lygėmis gali būti patikima tikros lyties asmeniui, gali būti ne traukiama šio straipsnio ir kai kurių nuostatų taikymo srities. Ši nuostata neturi būti aiškinama kaip reikalavimas Šaliai statymuose ar kituose teisės aktuose pateikti sąrašą profesijų, pagal kurias dėl jų pobūdžio ar vertimosi jomis su lygėmis gali dirbti tik tam tikros lyties asmenys.

21 ir 22 straipsniai

1. Šiuose straipsniuose terminas „darbuotojų atstovai“ reiškia asmenis, kurie tokiais pripažinti pagal vidaus statymus ir praktiką.
2. Terminai „vidaus statymai ir praktika“, priklausomai nuo konkrečios situacijos, be statymų ir kitų teisės aktų, apima kolektyvines sutartis, kitus darbdavių ir darbuotojų atstovų susitarimus, papročius bei atitinkamą precedentinę teisę.
3. Šiuose straipsniuose terminas „mon“ yra suprantamas kaip materialiai ir nematerialiai elementu visuma, turinti juridinio asmens statusą arba jo neturinti, kuri yra kurta, kad gaminti produkciją ar teikti paslaugas siekiant pelno, ir galinti nustatyti savo rinkos politiką.
4. Susitariama, kad religinės bendruomenės ir jų institucijoms šie straipsniai gali būti netaikomi, net jei šios institucijos yra „mon“ pagal 3 punktą. Institucijoms, vykdanioms veiklą, kuri skatina tam tikrus idealus, arba besivadovaujančioms tam tikromis nuostatomis, kai šiuos idealus ir nuostatas saugo vidaus statymai, šie straipsniai gali būti netaikomi, jei tai būtina monų orientacijai apsaugoti.
5. Susitariama, kad kai šiuose straipsniuose nurodytos teisės valstybėje yra gyvendinamos vienuose monų padaliniuose, pripažįstama, jog Šalis vykdo savosipareigojimus pagal šias nuostatas.
6. Šalis gali netaikyti šių straipsnių monams, kuriose dirba mažiau nei tam tikras darbuotojų skaičius, kur nustato vidaus statymai ar praktika.

22 straipsnis

1. Ši nuostata neturi tokos nei valstybių galiai ar pareigoms priimti saugaus darbo ir higienos reikalavimus darbo vietose nustatanias taisykles, nei už jų gyvendinimo kontrolę atsakingų institucijų galiai ir pareigoms.
2. Terminai „socialinė ir socialinės kultūros paslaugos ir slygos“ reiškia socialines ir/arba kultūrines galimybes, kurias tam tikra monų sudaro ir teikia savo darbuotojams, pavyzdžiui, socialinė parama, sporto aikštynai, patalpos žindančioms motinoms, bibliotekos, vaikų vasaros stovyklos ir kt.

23 straipsnio 1 punktas

Šiame punkte žodžiai „kuo ilgiau“ yra siejami su pagyvenusiu asmeniu fizinėmis, fiziologinėmis ir proto galiomis.

24 straipsnis

1. Susitariama, kad šiame straipsnyje terminai „darbo sutarties nutraukimas“ ir „nutraukta“ reiškia darbdavio inicijuotą darbo sutarties nutraukimą.

2. Susitariama, kad šis straipsnis taikomas visiems darbuotojams, tačiau Šalis gali visiškai arba iš dalies netaikyti šios apsaugos šioms samdom asmen kategorijoms:
 - a) darbuotojams, kurie yra darbinti pagal darbo sutartį tiksliai nustatytam laikotarpiui arba darbui atlikti;
 - b) darbuotojams, kurie yra priimti bandomajam arba mokomajam laikotarpiui, jeigu tai yra nustatyta iš anksto ir šis laikotarpis yra pakankamos trukmės;
 - c) darbuotojams, kurie laikinai darbinami trumpam laikotarpiui.
3. Šiame straipsnyje žemiau išvardyti dalykai negali būti laikomi svarbiomis priežastimis nutraukti darbo sutartį:
 - a) narys profesinėje sąjungoje arba dalyvavimas sąjungos veikloje nedarbo metu arba darbdavio leidimu – darbo metu;
 - b) siekimas būti darbuotoju atstovu, buvimas juo tuo metu arba praeityje;
 - c) skundo pateikimas arba dalyvavimas byloje prieš darbdavį dėl statymų ar kitų teisės aktų pažeidimo ar kreipimasis atitinkamas kompetentingas administracijos institucijas;
 - d) rasės, odos spalva, santuokiniai padaliniai, pareigos šeimai, nštumas, religija, politiniai sitikinimai, tautybės ar socialinė kilmė;
 - e) nštumo ir gimdymo ar vaiko priežiūros atostogos;
 - f) laikinas nebuvimas darbe dėl ligos ar traumos.
4. Susitariama, kad kompensacijos dydis ar kitas atitinkamas atlyginimo formų už darbo sutarties nutraukimą be svarbios priežasties nustato vidaus statymai ar kiti teisės aktai, kolektyvinės sutartys ar kiti dokumentai, atitinkantys nacionalines sąlygas.

25 straipsnis

1. Susitariama, kad kompetentinga valstybinė valdžios institucija gali išimties tvarka ir pasikonsultavusi su darbdaviu ir darbuotojų organizacijomis tam tikroms darbuotojų kategorijoms dėl specifinio darbo santykių pobūdžio netaikyti pagal šiuos nuostatus taikomos apsaugos.
2. Susitariama, kad termino “bankrotas” apibrėžimas turi būti nustatomas pagal vidaus statymus ir praktiką.
3. Darbuotojų reikalavimai pagal šiuos nuostatus apima:
 - a) darbuotojų reikalavimus dėl atlyginimo už nustatytą laikotarpį, kuris negali būti trumpesnis nei 3 mėnesiai pagal lengvatinę sistemą ir 8 savaites pagal draudimo sistemą iki bankroto arba darbo sutarties nutraukimo;
 - b) darbuotojų reikalavimus dėl atlyginimo už mokamas atostogas, kurias priklauso už darbais metais, kai buvo paskelbtas bankrotas arba nutraukta darbo sutartis;
 - c) darbuotojų reikalavimus atlyginti sumas, kurias negautos už kitą priklausantį apmokėti laiką per nustatytą laikotarpį, kuris negali būti trumpesnis nei 3 mėnesiai pagal lengvatinę sistemą ir 8 savaites pagal draudimo sistemą iki bankroto arba darbo sutarties nutraukimo.
4. Vidaus statymai arba kiti teisės aktai gali nustatyti garantuojamą darbuotojų reikalavimų padengimo sumą, kuri turi būti socialiai priimtino lygio.

26 straipsnis

Susitariama, kad šis straipsnis nereikalauja, jog Šalys tai teisint statymu.
 Susitariama, kad 2 punktą neapima seksualinio priekabiavimo.

27 straipsnis

Susitariama, kad šis straipsnis taikomas pareigų šeimai turintiems darbuotojams, vyrams ir

moterims, kurie yra susiję su savo išlaikomais vaikais bei kitais artimiausiais savo šeimos nariais, kuriems aiškiai reikalinga globa arba parama, tais atvejais, kai tokios pareigos varžo jų galimybes rengtis ekonominei veiklai, į pradžią, joje dalyvauti ar daryti pažangą. Terminai „išlaikomi vaikai“ ir „kiti artimiausi šeimos nariai, kuriems aiškiai reikalinga jų globa arba parama“ reiškia asmenis, kuriuos taip apibrėžia atitinkami Šalių vidaus statymai.

28 ir 29 straipsniai

Šiuose straipsniuose terminas „darbuotojų atstovai“ reiškia asmenis, kurie pripažinti tokiais pagal vidaus statymus ar praktiką.

III DALIS

Susitariama, kad Chartija aprašia tarptautinius teisiniussipareigojimus, kuriųgyvendinimo kontrolėnustato tik šios Chartijos IV dalis.

A straipsnio 1 punktą

Susitariama, kad numeruoti punktai gali reikšti straipsnius, kuriuos sudaro tik vienas punktas.

B straipsnio 2 punktą

B straipsnio 2 punkte pataisytos Chartijos nuostatos atitinka tais pačiais numeriais pažymėtus straipsnius ar punktus nuostatas, išskyrus:

- a) pataisytos Chartijos 3 straipsnio 2 punktą, kuris atitinka Chartijos 3 straipsnio 1 ir 3 punktus;
- b) pataisytos Chartijos 3 straipsnio 3 punktą, kuris atitinka Chartijos 3 straipsnio 2 ir 3 punktus;
- c) pataisytos Chartijos 10 straipsnio 5 punktą, kuris atitinka Chartijos 10 straipsnio 4 punktą;
- d) pataisytos Chartijos 17 straipsnio 1 punktą, kuris atitinka Chartijos 17 straipsnį.

V DALIS

E straipsnis

Skirtingas požiūris dėl objektyvių ar pateisinamų priežasčių nelaikomas diskriminacija.

F straipsnis

Terminas „kilus karui arba susidarius nepaprastajai padėčiai“ yra suprantamas taip, kad apima ir karo grėsmę.

I straipsnis

Susitariama, kad darbuotojus, nurodytus 21 ir 22 straipsnių priede, nėra atsizvelgiama nustatant atitinkamų darbuotojų skaičių.

J straipsnis

Terminas „pataisa“ yra išplečiamas taip, kad apimtų ir naujai pridamus Chartijos straipsnius.